

Peti hrvatski simpozij o nastavi povijesti na temu *Nastava povijesti usmjerena prema kompetencijama i ishodima učenja: Hrvatska i Prvi svjetski rat*, Malinska, 13. – 15. studenoga 2013.

Peti hrvatski simpozij o nastavi povijesti održan je u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje pod naslovom *Nastava povijesti usmjerena prema kompetencijama i ishodima učenja: Hrvatska i Prvi svjetski rat* u Malinskoj na Krku. Nakon svečanoga otvaranja stručno-znanstvenoga skupa i pozdravnih govora Roberta Antona Kraljića, načelnika Općine Malinska te Marine Medarić, zamjenice župana Primorsko-goranske županije, zamjenica je ravnatelja Agencije za odgoj i obrazovanje Tihana Radojčić uputila pozdravne riječi i priopćila nekoliko važnih informacija, nakon čega su započela plenarna priopćenja skupa.

Uvodno izlaganje „Hrvatska i Prvi svjetski rat u nastavnim programima i kurikulumima povijesti u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske“ održala je Marijana Marinović. Nakon kratkoga osvrtu na položaj Hrvatske u sklopu Austro-Ugarske Monarhije, osvrnula se i na totalitarne režime dvadesetoga stoljeća. Naglasak je bio na nacionalsocijalizmu i fašizmu, režimima koji su obilježili dvadeseto stoljeće, čija su zajednička obilježja bila progoni, mržnja, neprijateljstvo, kriminal i smrt. Zaključeno je da upravo tako treba govoriti o razdoblju dvadesetoga stoljeća, stoljeća koje su obilježile politike totalitarnih režima, čija je glavna posljedica bila 110 milijuna žrtava.

Izlaganje „Međunarodni odnosi uoči Prvog svjetskog rata“ održala je Livia Kardum iznijevši opću situaciju i stanje u pojedinim europskim državama prije početka rata. Ukratko se osvrnula na uzroke izbijanja Rusko-japanskoga rata, Prve marokanske krize, Aneksijske krize, Druge marokanske krize, Balkanskih ratova, kao i njihovih posljedica koje su bitno utjecale na daljnji razvoj europske povijesti. Kao rezultat svih tih kriza i ratova dolazi do podjele Europe u dva neprijateljska tabora: Antantu i Središnje sile. Kardum je naglasila da su odnosi unutar ovih dvaju tabora bili sve samo ne idilični i homogeni. U svojim su međusavezničkim obavezama, nasuprotnim imperijalističkim interesima i nagomilanom političkom nezadovoljstvu suprotstavljeni tabori samo čekali povod koji su pronašli u Sarajevskom atentatu s ciljem da odmjere svoje snage i uspostave dominaciju nad drugom stranom.

Izlaganje Ivana Filipovića „Arhivska građa o Prvom svjetskom ratu u Hrvatskom državnom arhivu“ odnosilo se na početke sakupljanja i istraživanja arhivske građe u Hrvatskoj. Poseban je naglasak stavljen na arhivsku građu koju posjeduje Hrvatski državni arhiv, a odnosi se na razdoblje Prvoga svjetskog rata. Ipak, glavnina dokumenata koji govore o položaju i pothvatima hrvatskih postrojbi u sastavu oružanih snaga Austro-Ugarske Monarhije nalazi se u vojnim arhivima u Beču i Budimpešti, a jedan se dio nalazi i u Trstu. Podatci o hrvatskim vojnicima koji su poginuli u Galiciji ili na Sočkom bojištu vidljivi su i u matičnim knjigama umrlih.

Vijoleta Herman Kaurić održala je predavanje „Društveni život u Zagrebu tijekom Prvog svjetskog rata“, u kojemu je govorila o različitim zagrebačkim građanskim društvima koja su bila nositelji dobrotvornih aktivnosti u vrijeme rata. Istaknula je važnost pokretanja niza sakupljačkih akcija, poput onih za poboljšanje opremljenosti vojske, za pomoć vojnicima na ratištima, za ranjenike, za obitelji mobiliziranih vojnika, za zarobljene te za poginule. S ciljem prikupljanja što više novca organizirale su se i različite kulturno-zabavne priredbe te sportski događaji, a uvedeni su i tzv. prigodni dani. Naglašeno je da se dobrovoljno davanje novčanih sredstava smatralo građanskom dužnošću svih koji nisu izravno sudjelovali na ratištu.

Ljiljana Dobrovšak osvrnula se na položaj i značaj Židova u Osijeku u vrijeme rata u izlaganju „Židovi u Osijeku tijekom Prvog svjetskog rata“. Istaknula je da su Židovi poput ostalih naroda Monarhije bili patriotski usmjereni te su sudjelovali u mobilizaciji raspoređeni u osječke vojne postrojbe. Bili su aktivni i u društvenom životu tijekom ratnih godina. Uključivali su se u brojne osječke i židovske dobrotvorne odbore, razne dobrotvorne sakupljačke akcije, a bogatiji su članovi izdvajali i novčana sredstva za najugroženije, među kojima se najviše istaknuo tadašnji predsjednik Gornjogradske židovske općine Hugo Spitzer.

Nakon niza zanimljivih i poučnih predavanja započeo je rad u radionicama. Sudionicima skupa ponuđeno je da izaberu jednu od sedam radionica u kojoj žele sudjelovati. Svaka se radionica sastojala od uvodnoga izlaganja predavača i organizatora te radionice, kao i rada u samoj radionici. Teme radionica bile su: (1) Igor Despot, „Balkanski ratovi – početak raspada Osmanskog Carstva i uvod u Prvi svjetski rat“, (2) Željko Holjevac, „Prvi svjetski rat i Hrvati između Srednje Europe i Balkana“, (3) Branimir Bunjac, „Procjena broja poginulih stanovnika Hrvatske u austrougarskoj vojsci tije-

kom Prvog svjetskog rata“, (4) Snježana Koren, „Prvi svjetski rat u popularnoj kulturi“, (5) Miroslav Šašić, „»Čudo na Krasu«“, (6) Mladen Stojić, „Znanost i razvoj ratne tehnologije, strategije i taktike“ i (7) Vesna Slaviček, „Talijanski pristupi obradi Velikog rata u srednjim školama“.

Sudionici su imali priliku biti dijelom vrlo zanimljivih radionica. Svoje dotadašnje iskustvo i znanje upotpunili su novim saznanjima i načinima razmišljanja. Proučavanjem pomno odabranih povijesnih izvora mogli su pokazati svoju kreativnost, a ujedno dobiti nove ideje o tome kako promatrati političke, kulturne, društvene i ekonomske promjene prije, za vrijeme te nakon završetka Prvoga svjetskog rata. Cilj je ovih radionica bio i predočiti učiteljima i profesorima povijesti kako učenike motivirati i zainteresirati za određene povijesne teme i probleme, kako ih upoznati s metodama znanstvenoga rada, kako se povezati sa znanstvenim ustanovama, kako ih potaknuti na pisanje o zavičajnoj povijesti te kako uopće pristupiti tumačenju složenosti ljudskoga ponašanja u teškim razdobljima poput vremena toga svjetskog rata.

Sljedeći je dan bio organiziran u vidu terenskoga rada, koji je bio podijeljen u dvije skupine, a sudionici su skupa mogli izabrati u kojoj žele biti. Prva je skupina imala priliku posjetiti Sočko bojište u terenskom radu pod nazivom „Prvi svjetski rat i bojište na Soči“. Uz stručno vodstvo mogli su posjetiti područje Sočkoga fronta, vidjeti mjesta bitaka, posjetiti vojnička groblja, rovove, prokope i kaverne koji danas čine jedinstven lanac muzeja na otvorenom poznati pod nazivom Put mira. Uz stručno vodstvo kustosa Kobariškoga muzeja sudionici su dobili priliku поближе upoznati osobine gorskoga ratovanja u Prvom svjetskom ratu.

Druga grupa sudionika imala je priliku upoznati povijest Pule u doba Austro-Ugarske Monarhije. Terenski rad „Pula u Prvom svjetskom ratu“ obuhvaćao je obilazak pulskih austro-ugarskih fortifikacija Fort Muzila i Fort Marie Louise uz vodstvo Igora Šaponje. Sudionici su tako vidjeli neke od brojnih utvrda obrambenoga sustava Pule, koja je u to vrijeme bila jedna od najutvrđenijih luka na svijetu. Posjetili su Mornaričko groblje, na kojem su pokopane i žrtve Prvoga svjetskoga rata; uz vodstvo Igora Jovanovića posjetili su grobove austro-ugarskih admirala, od kojih je najpoznatija grobnica admirala Antona Bourguignona i njegove supruge, mogli su vidjeti repliku spomen-ploče zapovjednika Janka Vukovića Podkapelskoga, koja se nalazi na crkvi svetoga Nikole, te grobove tristotinjak talijanskih

i njemačkih vojnika. Uz vodstvo župnika Milana Milovana posjećena je i Mornarička crkva, sada crkva Gospe od Mora, koju je za austro-ugarsku ratnu mornaricu 1890. projektirao Natale Tommasi. Ljepota crkvene arhitekture vidljiva je kroz kombinaciju neobizantskoga i neoromaničkoga stila. Posjet Puli završio je obilaskom poznate pulske Mornaričke knjižnice, gdje je voditeljica knjižnice upoznala sudionike s njezinom poviješću i bogatim fundusom te istaknula njezinu važnost i vrijednost.

Posljednji plenarni dan ponovno je započeo izlaganjima predavača. Prvo predavanje održao je Tvrtko Božić, koji je govorio o otoku Krku za vrijeme Prvoga svjetskog rata. Zorno je objasnio u kakvim se gospodarskim, ekonomskim, društvenim i političkim okolnostima nalazio otok neposredno prije i za vrijeme rata, tada u sastavu Markgrofovije Istre kao dijela Austrijskoga primorja. I Krčani su sudjelovali u stvaranju prve jugoslavenske državne zajednice, a najistaknutiji među njima bili su Dinko Trinajstić i Nikola Gršković, članovi Jugoslavenskoga odbora, te krčki biskup Antun Mahnić. Božić je naglasio da nakon raspada Austro-Ugarske Monarhije dolazi do talijanske okupacije otoka, koji će 1921. ipak ući u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Željko Bartulović se u predavanju „Rijeka 1918. – 1925.: nastavak prijepora iz Prvoga svjetskog rata“ osvrnuo na burnu povijest Rijeke nakon sloma Austro-Ugarske Monarhije. Tijekom dugih pregovora o jadranskom pitanju na mirovnoj su se konferenciji u Parizu predlagala razna rješenja s obzirom na dva suprotstavljena politička programa – iredentistički, koji je tražio pripajanje Rijeke Italiji na temelju prava na samoodređenje, i drugi, autonomaški, koji je tražio stvaranje države na osnovi povijesnoga legitimiteta. Bartulović je istaknuo važnost pojave Gabrielea D’Annunzija, kada grad ponovno proživljava burnu povijest i razna politička previranja. Pitanje Rijeke konačno se počelo rješavati sklapanjem Rimskoga sporazuma i Sporazuma o prijateljstvu. Ukinuta je Riječka Država, nasljednica povijesnoga *corpusa separatuma* te je dovršen program talijanske iredente.

Nakon predavanja započeo je rad u radionicama. Sudionici skupa mogli su izabrati u kojoj od četiri radionice žele sudjelovati, a svaka je od njih bila popraćena uvodnim izlaganjem o temi. Teme radionica bile su: (1) Suzana Jagić, „Prilike u školstvu za vrijeme Prvog svjetskog rata“, (2) Tomislav Bogdanović, „Iskustva žena u ratu – Ivka Ožegović“, (3) Nera Malbaša Kovačić i Daniela Jugo Superina, „Prvi svjetski rat u novinskim izvješćima

Naše sloge i riječkih novina“ i (4) Helena Miljević, „Uloga izvjestitelja u opisivanju ratnih zbivanja“. Sudionici su pomoću raznih povijesnih izvora te kroz niz korisnih i zanimljivih materijala bili u prilici analizirati promjene u svakodnevnom životu ljudi toga doba.

Posljednji je dan završio plenarnom raspravom, nakon čega je uslijedilo zatvaranje stručno-znanstvenoga skupa.

Kroz niz zanimljivih predavanja, pomno razrađenih i kreativnih radionica te terenskoga rada sudionici su, obogaćeni novim saznanjima o načinima i pristupima u radu, još jednom uvidjeli važnost i ljepotu zanimanja kojim se bave.

Igor Jovanović

Stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti Istarske županije, Buje, 7. ožujka 2014.

U sklopu županijskoga natjecanja iz povijesti u bujskoj je Talijanskoj osnovnoj školi Edmondo de Amicis 7. ožujka 2014. održan županijski stručni skup za učitelje i nastavnike povijesti. Okupljanje je započelo minutom šutnje za preminule kolegice Ivu Radovan i Dušanku Dragun, a potom je ravnatelj TOŠ Edmondo de Amicis, Marino Dussich, pozdravio sudionike te službeno otvorio županijsko natjecanje iz povijesti i županijski stručni skup.

Najprije je predstavljeno natjecanje u kategoriji istraživačkih radova. Prikaz „Osnutak Rovinjskog Sela i prezimena u naselju do 17. stoljeća“ održali su Adi Tufek i Tara Ister Šverko, učenici Srednje škole Zvanje Črnje iz Rovinja, uz pomoć mentorice i profesorice Mire Butigan-Tomić.

Potom je Mira Butigan-Tomić održala predavanje „Kako motivirati učenike na istraživački rad“. Objasnila je pojam motivacije i njegove dvije vrste – unutrašnju i vanjsku. Ključnu ulogu u motiviranju učenika ima učitelj/nastavnik koji i sam mora biti motiviran za posao kojim se bavi. Učenike možemo motivirati na različite načine, ovisno o njihovim predispozicijama i interesu za sam nastavni predmet. Učitelj mora biti entuzijast, motivator koji će u ugodnom i radnom ozračju zadobiti povjerenje svojih učenika, pri čemu ih mora poticati na otvorenost, prihvaćanje i solidarnost te tako kod njih pobuditi zanimanje za određenu temu. Učitelj/nastavnik mora djelovati